

MILOSLAV LUBAS

JANOVICE NIKDY VÍCE,

LEPŠÍ KOULI DO PALICE!

*Taková byla
vojna za Husáka*

ilustrace Petr Urban

MLADÁ FRONTA

MILOSLAV LUBAS

—

*Janovice nikdy více,
lepší kouli do palice!
/Taková byla vojna za Husáka/*

MILOSLAV LUBAS

JANOVICE
NIKDY VÍCE,

LEPŠÍ KOULI
DO PALICE!

Taková byla
vojna za Husáka

MLADÁ FRONTA

© Miloslav Lubas, 2012

Illustrations © Petr Urban, 2012

„Héj, abso, ojebeš se.“

Dušan „Děda“ Palička

.....
Stráž nad Nisou, 13. 12. 2011

Milý Dušane,

dlouho mně vrtalo hlavou, jak může člověk ojetat sám sebe. A myslel jsem si, že to říkáš jenom proto, že tobě samotnému už po těch 13 měsících vojny tak trochu jebe v hlavě. A byl jsem si velmi jistý, že není možné, aby člověk ojebal sám sebe. To nedokáže ani cirkusový artista. Ale čím více dnů, týdnů a měsíců jsme spolu v Janovicích byli, tím více se stávalo věcí, o nichž jsem si dříve říkal, že jsou nemožné.

A ojebával jsem. Pro to, co se se mnou dělo, výstižnější slovo není.

Jsem „tam z toho“ ojebaný dodnes. Jak jinak si vysvětlit, že jsem tak nějak až dementně hrdý na to, že jsem mezi tu janovic-kou pakáž taky patřil.

Tvůj Absa

.....

Předmluva

Špatní tam byli ještě mnohem horší.

Dobří tam byli špatní.

Ale nebyli ještě dost špatní na to, aby tam platilo něco jiného než pravidla těch ještě mnohem horších.

Nehledejme proto v těchto příbězích kladné hrdiny. Smiřme se s tím, že na světě prostě existují místa, kde není žádný Zorro Mstitel, Pavka Korčagin, Spiderman, Ježíš Kristus nebo Timur a jeho parta.

Ale na druhou stranu, v Janovicích nad Úhlavou to nebyla válka. Jenom vojenská základní prezenční služba. Vojna. Však taky její roční statistika vypadala mnohem sympatičtější, než když je to takzvaně doopravdy. Ze slavného útvaru 1113/W přijeli domů v cínových rakvích pouze dva vojíni, jeden četař a jeden kapitán.

Věnování

Všem, kteří přišli na vojně o dva roky života. Nebo alespoň o jeden. Těch ukradených 730 nebo 365 dní jim už nikdo nevrátí. Ty kurvy zelený je zavřely do kasáren jak do basy. Ačkoliv ti devatenáctiletí kluci nic zlého neudělali, schytali to „pěkně natvrdo“. A na rozdíl od opravdových kriminálních si mohli nechat jen zdát o předčasném propuštění za dobré chování.

Mým kamarádům Pavlovi a Jirkovi. S nimi se to dalo v Janovicích nad Úhlavou přežít.

Mé druhé ženě Marcele za ty dny, týdny a měsíce, kdy jsem psal tyhle vzpomínky a fyzicky jsem byl sice doma, ale moje hlava cestovala v Janovicích.

Mé první ženě Janě, že to před sedmadvaceti lety vydržela doma skoro sama, i když jsem byl pryč tak daleko a tak dlouho.

A taky mému spolužákovi z gymplu Petrovi. Bez vysoké školy šel na vojnu na dva roky. A když tam byl prvním rokem jako zobák, tak se prý čas od času musel podívat do zrcadla. Aby se ujistil, že je ještě člověk. A ne kus špinavýho hadru, se kterým si mazáci vytírají prdele.

Upozornění

Ty Janovice jsou v těchle 27 let starých vzpomínkách zachyceny zhruba tak, jak tenkrát byly. Aspoň doufám. Jen některá jména jsem změnil. To kvůli utajení, o to přece na vojně vždycky šlo. A taky mám pořád strach, aby mně někdo nerozbil drážku.

Slovníček pro civilisty

(bez něj by to nešlo)

Absa (někdy taky absík, špagát nebo špagi) – absolvent vojenské katedry vysoké školy. Absové jako vysokoškoláci na vojnu chodili jenom na rok, základáci na dva roky. Absové se v pudu sebezáchovy naučili rychle neplést se základákům do jejich věcí a tolerovali skoro všechno, z čeho by se jim ještě před vojnou dělalo šoufl

Arma – vojenský obchod se smíšeným zbožím. Prodávaly v něm cíleně velmi neatraktivní prodavačky

Atombordel – zelenožlutý gumový ochranný oděv proti zbraním hromadného ničení

Atomkaše – zelenožlutá hrachová kaše. Královna mezi velmi těžko stravitelnou stravou

Bagr – univerzální nástroj, používaný mazáky především ke konzumaci bufetu. Důmyslně upravená hliníková lžice, která dokázala nahradit kompletní příbor. Většinou byla z jedné strany ostře nabroušená a mohla sloužit vojákům ČSLA jak ke krájení tuhého hovězího masa, tak k likvidaci příslušníků jednotek NATO při boji zblízka. Případně k podřezání nepohodlného bonzáka či příliš vzpurného zobáka

Bidlo – vojenská postel. Místo pro výkon vegetu

Bigoš – příslušník motostřeleckých jednotek, synonymum pro naprosto tupou hlavu

Bigošárna – označení pro stav, který nemá ani hlavu, ani patu

Blembák – kovová vojenská přilba

Bonzák – neoblíbený voják, který oznamuje nadřízeným, že někdo jiný porušuje vojenské řády

Buzerák – nástupiště pluku nebo jiné jednotky. Místo pro hromadné pojeby

Bévépé, bévépéčko, bevina – pásové obrněné vozidlo s kanonem a kulometem

Bufet – strava. V Janovicích často velmi těžko stravitelná. Pokud se vůbec dala pozřít

Cvičák – přírodní lokalita, určená pro získávání dovedností, které se dají později použít v boji. Místo pro výkon záhulu

Dělomrd – příslušník dělostřelectva

Dévěták – dozorčí útvaru

Dévětárna – vojenská vrátnice, místo výkonu služby dév-táka

Guma, gumák, lampasák, zelenej mozek – vyšší důstojník Československé lidové armády od podporučíka po armádního generála. Zdobí ho zlaté hvězdy na náramenících. Voják z povolání. Má to takzvaně „za furt“, a hrabe mu z toho. Kdo není alespoň kapitán, tak na něho základáci většinou pečou. Kvůli nedostatku gumáků veleli absové často četám s 30 vojáky. Základáci je ale skoro nikdy neposlouchali. Absové se od základáků a od vojáků z povolání poznali podle zlatých kolejniček na výložkách

Hafo – hodně

Horthyho svině, fuga – kolový obrněný transportér (OT 65) maďarské výroby bez kulometu, používaný na druhé a třetí čtě průzkumné roty VÚ 1113/W v Janovicích nad Úhlavou. Verze A měla i kulomet a tarasnici

Kanady – černé vojenské boty

Kasíno – kasárna

Lepox, lepenka, bobky – strach, obava

Ležet „kokotom hore“ – československý výraz pro užívání si klidu maximálně možným způsobem

Lítačka – vojenská hlídka, která dohlíží na chování vojáků při vycházkách ve městě nebo vesnici, kde se nachází kasárna

Manták – voják nešika

Mladej voják, mladej, pták – označení pro zobáky i půlročky

Mazák, norek, norton (podle motocyklu značky Norton o obsahu motoru 350 ccm, těch 350 je číslo do konce vojny) – základák, který je na vojně třetí půlrok. Mohl by to už být člověk, ale jako celek je to spíš hovado. Neomezený pán nad životem (ojediněle bohužel doslova) zobáka a půlročka

Maskáče – oblečení pro výcvik v terénu

Mít lepoť, lepenku, bobky, lepit – bát se

Mít to za málo – jít už brzy do civilu

Mít to za milion – jít za dlouho do civilu

Opuštěák – krátkodobé volno k opuštění posádky (dva dny doma, jeden den na cestě). V Janovicích velmi vzácná forma odměny za vzorný výkon vojenské prezenční služby

Pakárna – vojna jako taková. Označení pro něco, co se nám ani trochu nelíbí. A kam bychom sami nikdy nešli

Pako – velmi nevyzpytatelný voják

Pédéá – posádkový dům armády. Kulturní stánek s kinem

Pévéeska – politicko-výchovná světnice s televizí a nástěnkami. Dějiště politických školení mužstva

Pojeb – soudružský rozhovor nadřízeného s podřízeným, který má vést k odstranění zjištěných nedostatků ve výkonu vojenské prezenční služby

Peču na to, péct na někoho – něco, někoho ignorovat

Posáďák – dozorčí posádky

Průzkumák – příslušník průzkumných jednotek

Půlročák – základák, který je na vojně druhý půlrok. Už nemá tak hrozné jako zobák, ale i tak má ještě k člověku hodně daleko

Roťák – nižší důstojník Československé lidové armády od rotného po nadpraporčíka. Zdobí ho stříbrné hvězdy na náramenících. Taky voják z povolání, ale takový hloupější.

Má to taky „za furt“ a hrabe mu z toho. Základáci roťáky poslouchají jen o málo víc než absy. Dělalí si z nich prču – s výjimkou starých padesátiletých vlků. Před nimi se třesou

Rotka – rota oprav techniky

Sajgon, budete mít Sajgon – nepěkné chvílky, budete mít nepěkné chvílky

Salámovat něco, házet na to boba – nedodržovat základní vojenské řády

Sapík – samopal vzor 58, skvělá automatická pěchotní zbraň Československé lidové armády s ráží 7,62 milimetru

Starej voják, starej pes – označení pro mazáky i pro supráky

Stojka – prostor pro výkon strážní služby. Další truchlivé místo, neodmyslitelně spojené se záhulem. Čtyřladvacetihodinová pakárna, při níž vojáci hlídají v kasínu teritoria, kam by mohli proniknout nepřátelé, záškodníci nebo zloději. Směny, v nichž se vojáci střídají, se dělí na spící, odpočívající a nakonec i na tu, která „dává majzla“. Hlavně na to, aby je nenachytala kontrola při tom, jak na své povinnosti házejí bobek

Suprák – základák, který je na vojně čtvrtý, tedy závěrečný půlrok. Je o něco hodnější než mazák. Zobáky a půlročáky tolik netýrá. Má to totiž za málo, tak se nechce dostat do nějakého velkého průšvihů a skončit těsně před civilem ve vojenské věznici na Borech

Šikana – ponižování „člověka“ (zobáka a půlročáka) „člověkem“ (mazákem a suprákem)

Škorpík – samopal vzor 61. Přezdívalo se mu Škorpion. Výrobek konstruktéra Miroslava Rybáře, vynikající automatická zbraň ráže 7,65 milimetru pro boj na krátkou vzdálenost. S oblibou ji užívali nejen vojáci ČSLA a příslušníci Sboru národní bezpečnosti, ale i teroristické jednotky

na celém světě. Úspěšný vývozní artikl Československé socialistické republiky. Osobní zbraň absů na průzkumné rotě

Štábní krysa, ingoust – příslušník velitelské čety na štábu motostřeleckého pluku, ve srovnání s ostatními základáky se mu žije nebesky

Šúrovat, vyšúrovat – vytírat, vytrít podlahy

Tankán – příslušník takových jednotek

Veget – ojedinělá chvíle pohody, kdy je lidem na vojně dobře

Vézetka – důstojnická jídelna. Místo, kde je jídlo jídlem, a ne blafem

Yperit – příslušník chemického vojska

Záhul – pravý opak vegetu, vrchol pakárny

Základák – voják základní služby. Základáci neměli absy většinou rádi, někteří je nenáviděli. Brali právem jako velkou křivdu, že musí být na vojně (v „pakárně“) dvakrát tak dlouho než absové

Zašívat se – vyhýbat se plnění povinností stanovených základními řády

Zobák – základák, který je na vojně první půlrok. Až na výjimky vystrašená bytost bez základních lidských práv

» Kapitola první — Jak byl svobodník

absolvent Lukáš velitel na pytel. Jak je důležité,
aby zobák uměl správně vyslovoval slovenské
sloveso „čuju“, když má mazák „nerva“. Jak špatně
se hojí hluboké tržné rány v puse, když spadnete
„na schodech“. Ale pořád je to lepší než rána polní
lopatkou do hlavy.

Absa z průzkumné roty motostřeleckého pluku byl jako většina absů velitel na pytel. A navíc měl velkou smůlu, že byl „hodně měkkej“ a těch „hodně tvrdejch“ mazáků bylo v jeho četě nějak moc. Přesto si několik týdnů myslel, že se s nimi dá nějak vyjít.

„Abso, máme tu takový malý problém,“ řekl mu 27. prosince 1984 vojín Imrich Karvay, když si od něj vzal plechovku od džusu, plnou třešňové pálenky. Absa ji dovezl na četů z vánoční dovolené. Do kasáren propašoval zakázanou, a tedy nedostatkovou lihovinu lehce. Nebyl přece žádná trubka. Doma vyvrtal pod papírovou etiketu dvě díry, vypustil pomerančovou šťávu a jedním z úzkých otvorů nalil kořalku do vyprázdněné plechovky. Pak obě díry utemoval žvýkačkou. Když dával plechovku Karvayovi, byl se sebou mimořádně spokojený.

„Jaký problém?“

„Víš, Ota byl drzý na Rudu, Ruda chytil nerva, ruka mu ujela a jednu Otovi bouchnul.“ Karvay se pokusil zatvářít provinile. Moc mu to nešlo. Někteří hoši jsou ve hře na výčitky svědomí vážně slabí. V Absovi hrklo, i když už pár týdnů věděl, že zobáci z jeho čety od mazáků občas nějakou tu ránu chytanou. „Nikdy si na to nezvyknu, nikdy,“ říkal „hodně měkkýmu“ mazákovi Pavlovi u piva U Kulatý báby, když zobáci z Absovy čety dostali od „hodně tvrdejch“ mazáků nakládačku poprvé.

„Zvykneš si, musíš. Jinak to tady nejde.“ Pavel věděl, kolik bije. Na vojně se už ojeboval čtrnáctý měsíc. A tak si Absa zvykal. Pomalu a těžce, aby měl před svým svědomím aspoň jakés takés alibi. Ale zase ne tak pomalu a těžce, aby se dostal do zvlášť velkých potíží. Ale zatím se vždycky o těch ranách dozvěděl tak nějak bokem. Karvayova otevřenost ho vyděsila. „Co Otašovi je?“

„Má rozbitou hubu, ale jen trochu.“ Absa si Otu našel. Rozšklebená jizva se mu táhla od koutku úst až k okraji nosu. Vypadal ohavně a sotva mluvil. A taky sotva jedl. Pusu mu doktor musel sešít i uvnitř. Na držku dostal od Rudy na první svátek vánoční. „Co se stalo, Oto?“ zeptal se Absa ve své relativně bezpečné kanceláři.

„Ožrali se a šikanovali nás. Přece to znáš. Rudovi se na mně něco nelíbilo. Asi jsem dělal něco špatně, tak na mě křičel, že to mám dělat líp, a pak se ke mně naklonil a pořád řval ‚Čuješ, čuješ?!‘ Mlčel jsem, ale pořád řval, a tak jsem se na něj otočil a řekl jsem ‚Čuju‘. Ale asi jsem to řekl nějak špatně nebo co, a už jsem ji měl.“

Tohle nebyla obyčejná šikana, pár desítek kliků a sklápaveček, čištění parket kartáčkem na zuby nebo víceméně přátelské popleskání po tváři. Tohle bylo na vojenského prokurátora. Trestný čin jako vyšitý, jízdenka do vězeňského vozidla na Bory. A na pěkných pár roků. Absa to věděl, Ruda to věděl, Karvay to věděl, Ota to věděl, celá rota to věděla. „Oto, tohle už není žádná prdel. Dyť vás tady ty hovada můžou jednou třeba přerazit vejpuľ. Jestli chceš, tak já půjdu hned teď za dévétákem a ohlásím to,“ vysoukal ze sebe Absa. Ota neříkal nic.

„Tak co, uděláme to?“ zeptal se Absa. Ota zakroutil hlavou. „Ne, to nemá cenu, nevydržel bych tady s nima. A ty taky ne.“

„Fakt ne?“ zkusil to Absa ještě jednou. Ale spíš už jen tak pro formu, jen tak, aby se neřeklo, že je bačkora a že je mu

jedno, když ptáci z jeho čety dostávají od starých psů přes hubu. Ota zakroutil hlavou. „Můžeš to nahlásit, ale já řeknu devětákovi to samé, co doktorovi na ošetrovně. Že jsem upadl na schodech.“

.....
DOPIS ABSY ŽENĚ

Janovice, 28. 12. 1984

Ahoj Jano!

... celou dobu, co jsem jel z vánoční dovolenky do kasáren, jsem měl takový divný pocit. A opravdu, když jsem přijel, tak jsem si myslel, že jsem někde ve špatném snu. Ale nebyl jsem, zato jsem byl v šoku... že ti moji bobánci jsou pěkná paka, to jsem věděl, ale že to může dojít až tak daleko, to by mě tedy nikdy nenapadlo. Ale o tom raději až ústně, i když nevím, nevím, kdy se zase podívám domů... jestli to u nás rotě takhle půjde dál, tak se odsud nedostanu až do konce vojny. A když tak leda do lochu na Bory... no, abych tě zbytečně moc neděsil, jsme tady všichni naživu. Ale ta stará pravda, že když nejde o život, tak jde o hovno, ta mě utěšuje vážně jenom částečně... tak mně drž palce, během toho tři čtvrtě roku to budu, zdá se, hodně potřebovat...

Líbá tě a vzpomíná Tvůj Míla

.....
Když Absa seděl u piva s Pavlem po dvaceti letech, trochu si zavzpomínali. „Bud' rád, že jsi to tenkrát s tou Oťasovou rozbitou hubou ututlal. Slyšel jsem, jak Karvay říkal Rudovi, 'Kdyby to Absa napráskal, a ty bys šel na Bory, zabil bych ho'. Milošu, já znal Karvaye víc než ty, a on by to asi udělal,“ řekl Pavel. „V lepším případě bys dopad jak četař Kubánek.“

Kubánek byl v Janovicích černou mұrou těch, kteří měli chuť dát grázlům přes pazoury. Silný, chytrý kluk s respektem na své rotě, ale i na jiných jednotkách. A žádný absa, ale základák, Někdo, kdo si to v Janovicích kroutil a schytával

pěkně od začátku. Jako zobáka a půlročka ho mazáci šikanovali. Po dvanácti měsících Kubánka povýšili na mazáka jako ostatní mladé. Ale on na šikanování kašlal a mladým na rozdíl od jiných mazáků nevracel to, co sám schytl. Dělal už velitele družstva, když se porval s ostatními mazáky, protože mu sáhli na zobáky. Ale nepřestali, a Kubánkovi příště uje-ly nervy. „Pošlu vás na Bory, vy hajzlové. Kurvíte tady život dalším čtyřiceti lidem,“ řval Kubánek na dvě největší paka.

Druhý den v noci se vracel z vycházky a za rohem baráku dostal polní lopatkou po hlavě. Přežil, ale do Janovic se už nidy nevrátil. Prý mu ta rozbitá hlava už moc nesloužila. Vyšetřovatelé obrátili rotu i pluk vzhůru nohama, ale nepřišli na nikoho. Všichni mlčeli jak zařezaní. „Nikdo nechtěl být Kubánkem číslo dvě,“ řekl Absovi Pavel po dvaceti letech na pívě. Kauza zmrzačeného četaře, ochránce slabých, se mazákům tuze hodila do krámu.

Absa měl na četě kromě Karvaye a Rudy ještě dva docela slušně týpky – Zápalku a Prcka. Karvay se s nimi na mezinárodním vojenském cvičení Družba 1984 pokusil zmlátit nějakého plukovníka. A to už byla na vojně nějaká „šajba“. Plukovník toho prý po nich zase tak moc nechtěl. Aby se ustrojili jak vojáci a nevypadali jak vandráci.

„Plukovníka! Co by asi provedli se mnou, se svobodníkem, kdybych je něčím takovým naštvál? Pověsili by mě na nejbližší strom? Nebo rozpárali bodákem?“ přemýšlel v duchu Absa, když se o konfliktu svých vojáků s plukovníkem doslechl. Ale do obávané vojenské věznice Bory se nechodilo za takové maličkosti, jako byla napřažená pěst na plukovníka. Mládenci si odkroutili jednadvacet dní v posádkové base v Janovicích. A protože to tam bylo proti Borům jak v karlovarských lázních, rychle jim otrnulo.